1.7.6. Valdkondlikud eriregulatsioonid

Kuigi tegevusvaru üldraamistik on sätestatud KORKS-is, reguleerivad teatud tegevusvaru liike täiendavalt valdkondlikud eriseadused.

Seetõttu tuleb vedelkütuse-, toidu-, maagaasi-, ravimi-ja tervishoiuvaldkonna tegevusvaru käsitlemisel arvestada vastavate valdkondlike regulatsioonidega, mis täpsustavad varu moodustamise, haldamise ja kasutusele võtmise korda (§ 99 lg 8–12). Nende eesmärk on toetada ühiskonna toimimiseks oluliste ressursside kättesaadavust ja varustuskindlust kriisiolukordades ning ulatuslike tarnehäirete korral.

Ava kõik

Vedelkütus

Vedelkütuste varustuskindlus tagatakse eelkõige vedelkütusevaru seaduse (VKVS) alusel moodustatud riikliku vedelkütusevaruga. Varu eesmärk on tagada riigi varustuskindluse kõrge tase, riigi julgeolek, rahvusvaheliste kohustuste täitmine ja elanikkonna toimetulek (§ 1 lg 2).

Vedelkütusevaru kasutatakse varustamisraskuste korral (§ 7). Varu ei ole ette nähtud üksnes elutähtsa teenuse osutajatele ega ole neile automaatselt reserveeritud. Varu kasutusele võtmisel tehakse kütus turul kättesaadavaks kasutusele võtmise otsuses määratud tingimustel.

Varustamisraskuste korral võib Vabariigi Valitsus rakendada ka vedelkütuse kasutamist vähendavaid meetmeid, näiteks kehtestada tähtajaliselt sõidukiiruse piiranguid või muid seaduses sätestatud meetmeid. Piirangute kehtestamisel võib Vabariigi Valitsus eelistada operatiivteenistusi ja elutähtsa teenuse toimimist tagavaid ettevõtjaid (§ 7¹). Seega eeldab nende eelistamine eraldi otsust ega tulene üksnes elutähtsa teenuse osutaja staatusest.

Vedelkütusevaru kuulub riigi tegevusvaru süsteemi, kuid selle moodustamist, haldamist ja kasutuselevõttu reguleerib vedelkütusevaru seadus.

Maagaas

Maagaasi varustuskindluse tagamise alused on sätestatud maagaasiseaduses (MGS) ning Euroopa Liidu gaasivarustuskindluse regulatsioonides.

Gaasivarustuse häirete korral rakendatakse varustuskindluse tagamiseks meetmeid vastavalt gaasivarustuse olukorrale. Euroopa Liidu õigus eristab kolme gaasivarustuse kriisitaset: varajase hoiatuse taset, häireolukorra taset ja hädaolukorra taset. Hädaolukorras võib lisaks turupõhistele meetmetele rakendada turuväliseid meetmeid, sealhulgas piirata gaasitarbimist, et tagada eelkõige kaitstud tarbijate varustamine.

Kaitstud tarbijate hulka kuuluvad eelkõige kodutarbijad ning õigusaktides sätestatud tingimustel ka muud tarbijad, kelle gaasivarustuse säilitamine on vajalik. Gaasivarustuskindluse tagamisel on keskne

roll süsteemihalduril, gaasiettevõtjatel ja pädevatel riigiasutustel, kelle ülesanded hõlmavad muu hulgas varustuskindluse meetmete ettevalmistamist ja rakendamist.

Varustuskindlust toetavad ka gaasivarud, sealhulgas strateegiline gaasivaru. Need täiendavad muid varustuskindluse meetmeid ning võimaldavad tarnehäire korral suurendada gaasi kättesaadavust.

Toit

Toidujulgeoleku tagamine põhineb toidu kasvatajate ja tootjate, töötlejate, logistika- ja kaubandusettevõtjate ning riigi koostööl. Toidu kättesaadavus kriisiolukorras tugineb eelkõige toidusektori võimele säilitada tootmine, import, ladustamine, transport ja jaekaubandus.
Riigi toiduvaru eesmärk on toetada elanikkonna esmase varustamise tagamist olukorras, kus tavapärased toiduainete tarneahelad on tõsiselt häiritud või katkenud. Toiduvaru koosneb valmistoiduvarust ja strateegilisest toorainevarust ning aitab toetada nii elanikkonna varustamist kui ka toiduainetööstuse toimepidevust ulatuslike tarnehäirete korral.

Riigi eesmärk ei ole katta kogu elanikkonna toiduvajadust riikliku varuga. Toidu kättesaadavuse tagamisel ulatusliku tarnehäire või kriisiolukorra korral tuginetakse lisaks riiklikule varule turumehhanismidele, valdkondlikele meetmetele ja vajaduse korral rahvusvahelisele abile.

Ravimid ja meditsiinikaubad

Ravimite ja meditsiinikaupade kättesaadavuse tagamine lähtub ravimiseadusest, tervishoiuvaldkonna regulatsioonidest ning riigi tegevusvaru süsteemist.

Riigi tegevusvaru võib sisaldada ravimeid, meditsiiniseadmeid, meditsiinitarbeid, isikukaitsevahendeid ja veterinaarravimeid, mida kasutatakse eelkõige ravimite või meditsiinikaupade tarneraskuste leevendamiseks ning elanikkonna esmase varustamise toetamiseks.

Lisaks võivad tervishoiuteenuse osutajad hoida oma tegevuse tagamiseks vajalikku varu vastavalt tervishoiu toimepidevuse nõuetele.

Tervishoid

Tervishoiusüsteemi toimepidevuse tagamise alused tulenevad eelkõige tervishoiuteenuste korraldamise seadusest (TTKS). Tervishoiuvaldkonna varustuskindlus põhineb mitmel üksteist täiendaval tasandil.

Elutähtsa teenuse osutajaks määratud tervishoiuteenuse osutajad peavad tagama teenuse toimepidevuseks vajaliku tegevusvaru (TTKS § 57⁴).

Lisaks on moodustatud riigi tervishoiuvaru, mille haldaja on TTKS § 57□ kohaselt riigi osalusel asutatud piirkondlik haigla.

Tervishoiu varustuskindlust toetab ka Eesti Varude Keskuse hallatav tegevusvaru, sh ravimite, meditsiiniseadmete, meditsiinitarvikute, isikukaitsevahendite ja veterinaarravimite varu. Tervikuna moodustavad need koos tervishoiuteenuse osutajate, riigi tervishoiuvaru ja teiste valdkondlike lahendustega tervishoiusüsteemi varustuskindluse raamistiku.

Seos riigi tegevusvaruga

Riigi tegevusvaru ei asenda valdkondlikke varustuskindluse süsteeme ega organisatsioonide enda toimepidevuse tagamise kohustust. Tegevusvaru eesmärk on täiendada olemasolevaid ressursse ning katta kriitilisi puudujääke olukordades, kus tavapärane turumehhanism, organisatsioonide enda varu või valdkondlikud varustuskindluse meetmed ei ole enam piisavad.

Koos vedelkütusevaru, maagaasi varustuskindluse meetmete, toidutarneahelate, ravimivaru ja tervishoiusüsteemi toimepidevuse korraldusega moodustab tegevusvaru riikliku valmisoleku tervikliku tugisüsteemi.

Viimati uuendatud 25.09.2026